

Przeostrzenia. Kino polskie wobec transformacji ustrojowych 1945 i 1989

26–27 marca 2020

Instytut Kultury Polskiej UW

Wydział Polonistyki UW

Wydział Polonistyki UW oraz Instytut Kultury Polskiej UW serdecznie zapraszają na konferencję naukową „Przeostrzenia. Kino polskie wobec transformacji ustrojowych 1945 i 1989”. Do wspólnej dyskusji pragniemy zaprosić badaczki i badaczy zainteresowanych filmowymi reprezentacjami obu przełomów i reprezentujących różne dyscypliny naukowe, m.in. filmoznawstwo, kulturoznawstwo, literaturoznawstwo, historię sztuki, nauki historyczne czy kulturę wizualną.

Zagadnienie transformacji ustrojowych po drugiej wojnie światowej oraz po 1989 roku jest jednym z intensywniej omawianych we współczesnej humanistyce problemów. Badania skoncentrowane na każdej transformacji z osobna dążą w pierwszej kolejności do odtworzenia i scharakteryzowania tych procesów historycznych, które dały początek dzisiejszej sytuacji społeczno-politycznej w Polsce. Gest powrotu do momentów historycznych, w których doszło do drastycznego przewartościowania dotychczasowego układu sił politycznych oraz uruchomienia nowej logiki historycznej, stanowi konieczny element diagnozy współczesnego obrazu wspólnoty narodowej, i odwrotnie – dynamika teraźniejszych zmian determinuje to, w jaki sposób rekonstruowane i oceniane są historyczne zwroty transformacyjne. Dotychczasowa praktyka badawcza koncentrowała się zwykle na jednym z wybranych przełomów ustrojowych. W obszarze filmoznawstwa była to przede wszystkim cezura 1989 roku, czego świadectwem są liczne ważne publikacje z ostatnich lat, m.in. *Kino – postkomunizm – polityka. Film w krajach Europy Środkowo-Wschodniej wobec procesów transformacji politycznej i konsekwencji roku 1989* pod red. Marty Brzezińskiej-Pająk (2018) czy *Rockefellerowie i Marks nad Warszawą. Polskie filmy fabularne wobec transformacji gospodarczej* Michała Piepiórki (2019). Wciąż jednak brakuje prób bardziej całościowego uchwycenia mechanizmów transformacji rządzących polską historią ostatniego stulecia, zwłaszcza w interesującej nas perspektywie kinematografii polskiej.

Proponujemy zatem, aby w ramach konferencji przyjrzeć się obu procesom równolegle. Zestawienie dwóch momentów przełomu ustrojowego pozwoli na rozpatrzenie polskiej historii XX wieku w perspektywie nie tylko mocnych cięć czy gwałtownych przekształceń, lecz także długiego trwania społecznych, politycznych i kulturowych narracji, które znalazły swoje odzwierciedlenie zarówno w

wybranych polskich produkcjach filmowych, jak i organizacji przemysłu filmowego czy oczekiwaniach widowni wobec kina polskiego. Chcemy wspólnie zastanowić się nad tym, z jakimi narracjami (tożsamościowymi, politycznymi, historycznymi) zmierzyć się musieli polscy twórcy filmowi, a dokładniej — jakie ich elementy przedostały się do tych polskich filmów, które dowodzą dziś polityczno-społecznych wstrząsów i ciągłości, składających się na skomplikowaną genealogię III Rzeczypospolitej.

Szczególnie interesują nas następujące obszary problemowe:

1. Rewizja dotychczasowych metodologii, narracji i tendencji w badaniach nad polskim filmem po 1945 i 1989 roku, ze szczególnym uwzględnieniem problematyczności ustanawiania cezur historycznych. Na ile retoryka przełomu stanowi poręczny punkt wyjścia do analizy wybranych przemian ustrojowych, a na ile zaciemnia mniej oczywiste ich wymiary?
2. Długie trwanie dwudziestolecia międzywojennego w polskim filmie po 1945 roku, widmo PRL w kinie po 1989 roku.
3. Bohaterki i bohaterowie polskiego kina. Jakie postawy i wzorce osobowe promowało ono wobec przełomów 1945 i 1989 roku? O czyich losach opowiadało, a czyje wyparło lub zafałszowało?
4. Forma filmowa: przekształcenia języka filmu, struktur gatunkowych i ekspresji aktorskiej w polskim kinie po 1945 i 1989 roku.
5. Wpływ transformacji na rynek filmowy w Polsce (na tle innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej): system produkcji, struktura zatrudnienia, rynek festiwalu, społeczne praktyki dystrybucji i odbioru filmu.
6. Krytyka filmowa i filmoznawstwo. Na ile praktyka recenzencka wchodziła w toczony w danym czasie spory światopoglądowe związane z transformacją? Czy i w jakim stopniu społeczno-polityczne okoliczności determinowały sposoby uprawiania krytyki filmowej i prowadzenia badań nad filmem?
7. Polska kinematografia „przełomów” wobec innych kinematografii Europy Środkowo-Wschodniej.
8. Polski film w relacji do innych dziedzin sztuki: różnice w stawianiu społeczno-politycznych diagnoz czy przedstawianiu zjawisk potransformacyjnych.

Udział w konferencji jest bezpłatny. Abstrakty (w języku polskim lub angielskim, nie dłuższe niż 2 000 znaków ze spacjami) prosimy przesyłać na adres przeostrzenia@gmail.com do 2 lutego 2020 roku.

Konferencja odbędzie się w dn. 26–27 marca 2020 roku, w Instytucie Kultury Polskiej UW.

Konferencja jest finalnym etapem szerzej zakrojonego projektu naukowo-edukacyjnego o tym samym tytule. Od października do grudnia 2019 roku w ramach Uniwersytetu Otwartego Jazdów i we współpracy z Śródmiejskim Domem Kultury w Warszawie, Instytutem Literatury Polskiej UW oraz Instytutem Kultury Polskiej UW realizowany był program warsztatów filmoznawczych, w trakcie których zaproszeni eksperci i ekspertki omawiali wybrane filmy dotyczące dwóch polskich transformacji ustrojowych.

Organizatorki:

mgr Sylwia Borowska-Kazimiruk (IL UW)

dr Paulina Kwiatkowska (IKP UW)

dr Agata Zborowska (IKP UW)

Komitet naukowy:

dr Marta Brzezińska-Pająk (KSI UW)

dr hab. Justyna Jaworska (IKP UW)

dr hab. Iwona Kurz, prof. ucz. (IKP UW)

prof. dr hab. Ewa Paczoska (ILP UW)